

International Journal of Social
Science Research
www.ijssr.net
ijssresearch@gmail.com
ISSN: 2146-8257

Investigation of the Use of Drama Method in 5th Grade Students Social Studies Class

Şahin Oruç¹

Yildiz Technical University, Faculty of Education, Turkish and Social Studies Education

Sibel Çağır

Yildiz Technical University, Social Sciences Institute, Turkish and Social Studies Education

ABSTRACT

Drama is the presentation of abstract scenes and memoirs of past experiences, historical events, thoughts or imaginary abstract situations, with various techniques in a certain group in order to make them more concrete and to satisfy human emotions such as pain, sadness, sorrow, joy, happiness. As well as being a discipline tool, it is seen that Drama has developed a number of social skills, especially in terms of concretization, creativity and problem solving when used in teaching various subjects. Thus, the drama technique can be used to embody the transfer of abstract concepts. This research; In the field of culture and heritage learning, it was done in order to evaluate the opinions of the 5th grade students in the transfer of the achievement of "acquire the natural assets, historical sites, objects and works in the vicinity" by drama technique. The case study was used in the research qualitative research design. The purpose of the situation study; while the most basic feature is to collect documents through one or more participant observations, in-depth interviews. The study group of the study was determined by the purposeful sampling method and volunteer students who were educated in the fifth grade and benefited from the drama technique in transferring the achievement were included in the study group. The semi-structured interview form developed by the researchers was used as data collection tool in the research. Descriptive analysis was used in the analysis of the data. Finally, the data are interpreted. At the end of the research, the participants used fun environment and play expressions for drama. As positive aspects of the drama, they have stated that communication is increasing, being instructive and fun, facilitating learning and expressing oneself. On the other hand, as negative aspects of drama, it is said that there is a lot of noise in class, forgetting memorization, excitement and role forgetfulness. It is stated that the drama should be used more in social studies lessons as well as in other lessons. There should be an environment where students can apply the drama method in the lessons. The use of drama in lessons can be increased.

Received:
06.03.2018
Revision
received: 30.05.2018
Accepted:
26.06.2018
Published online:
30.06.2018

Key Words: Drama, social studies, abstract concept, amusing learning,

** This article was presented as an oral presentation at the congress of International Symposium of Education and Values held in Mersin University on 05-08 October 2017.*

¹ Corresponding author:
Assoc. Prof. Dr.
soruc@yildiz.edu.tr
+90 212 3834859

5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yöntemini Kullanımının İncelenmesi

Şahin Oruç¹

Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Sibel Çağır

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

ÖZET

Drama; geçmiş yaşantıların, tarihi olayların, düşüncelerin veya hayal süzgecinde kalmış soyut durumların ve anıların, daha somut hale getirilmesi ve acı, hüznün, keder, sevinç, mutluluk gibi insani duyguların doyurulması amacıyla, belli bir grup içerisinde çeşitli teknikler ile gösterime aktarılması olarak tanımlanabilir. Dramanın, bir disiplin aracı olmasının yanı sıra çeşitli konuların öğretiminde kullanıldığında somutlaştırma, yaratıcılık ve problem çözme başta olmak üzere birçok sosyal beceriyi geliştirdiği söylenebilir. Özellikle soyut kavramları somutlaştırmak için drama yönteminden yararlanılabilir. Bu nedenle drama yöntemi, sosyal bilgiler dersindeki soyut kavramların aktarımını somutlaştırmak amacıyla kullanılabilir. Bu araştırma; Kültür ve Miras öğrenme alanında “Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihi mekanları, nesnelere ve eserleri tanır.” kazanımının drama yöntemi ile aktarılmasında 5.sınıf öğrenci görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışmasının amacı; belirli bir duruma ilişkin sonuçlar ortaya koymak iken en temel özelliği bir ya da birkaç durumun katılımcı gözlemleri, derinlemesine görüşmeler yoluyla doküman toplamaktır. Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örneklem yöntemiyle belirlenmiş olup bu kapsamda beşinci sınıfta öğrenim gören ve kazanımın aktarılmasında drama yönteminden faydalanan gönüllü öğrenciler çalışma grubuna dahil edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırma sonunda katılımcılar drama için eğlenceli ortam ve oyun ifadelerini kullanmıştır. Dramanın olumlu yönleri olarak iletişimin artması, öğretici ve eğlenceli olması, öğrenmenin kolaylaşması ve kendini ifade etmek olarak belirtmişlerdir. Bunun yanında dramanın olumsuz yönleri olarak sınıfta çok gürültü olması, ezberin unutulması, heyecan ve rol unutkanlığı olduğu belirtilmiştir. Dramanın sosyal bilgiler derslerinde daha çok kullanılmasının yanında diğer derslerde de kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Öğrencilere derslerde drama yöntemini uygulayabilecekleri ortamlar sunulabilir. Derslerde drama kullanımı arttırılabilir.

Alınma

Tarihi:06.03.2018

Düzeltilmiş hali alınma

tarihi: 30.05.2018

Kabul Edilme Tarihi:

26.06.2018

Çevrimiçi yayınlanma

tarihi:30.06.2018

Anahtar Kelimeler: Drama, sosyal bilgiler, soyut kavram, eğlenerek

¹ Corresponding author:

Doç. Dr.

soruc@yildiz.edu.tr

+90 212 3834859

*Bu makale, 05-08 Ekim 2017 tarihinde Mersin Üniversitesi'nde gerçekleştirilen International Symposium of Education and Values adlı kongrede sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

Eğitim, bireyi geleceğe hazırlama rolünü üstlenen ve bireyin gelişmesine yardım eden bir süreçtir. Bu süreçte bireyde istendik davranışlar kazandırmak, bilgilerle donatmak ayrıca hem bilişsel hem de ahlaki açıdan bireyi yetiştirmektedir (Oruç, 2006: 83). Eğitimin üstlendiği bu rol bir ciddiyet gerektirir. Temelinde bireyin gelişmesine ve malzemesi insan olan eğitimin önemli ve ciddi bir iş olduğu söylenebilir. Eğitimin ciddi bir iş olması öğrenme sürecinin eğlenceden mahrum, aşırı disiplinli ve sıkıcı ortamlar içerisinde gerçekleşmesi gerektiği anlamına gelmemelidir. Öğrenme durumları gerçekleşirken çocuk eğlenmeli ve bulunduğu ortamdan, öğrendiklerinden zevk almalı, olumlu tutumlar benimsemelidir. Öğrencilerin okulda eğlenerek öğrenmeleri için; öğrenciyi öğrenme sürecine etkin olarak katmak, onlara yaparak- yaşayarak öğrenme fırsatı vermek ve öğrenmeyi oyun haline getirmek gerekir (Erden, bt:138). Eğitim ortamlarını eğlenceli hale getiren, öğrenciyi aktif kılan ve öğrenme sürecinde öğrenciye yaparak-yaşayarak öğrenme fırsatı sunan yöntemlerden biri dramadır.

Yaparak yaşayarak öğrenme ve öğrenmelerin kalıcı olması dramanın öğrencilere deneyim sağlama özelliği ile sağlanabilir. Dramada katılımcılar gerçek hayatta karşılaşma imkanı olan veya olmayan durum ve nesnelere rollerine girme ve canlandırma imkanı elde ederek deneyim kazanırlar. Drama ile bireylerin olaylara çok yönlü bakış açısı ve araştırma yapma isteği kazandırılabilir. Drama ile sağlanan bu kazanımlar neticesinde dramanın bireylerin bütüncül gelişimine katkıda bulunduğu söylenebilir (Köksal Akyol, 2003:4). Eğitim ve öğretim sürecinin yaşam boyu olduğu söylenebilir. Toplumsal varlığın sürdürülmenin yanında kişiler bireysel olarak da varlıklarını devam ettirirler. Bu süreçte yaşanan değişimlerin ise insanların üstlendiği roller ile ilgisi olduğu söylenebilir. Bu değişimlere eğitim sürecinin de etkisi vardır. Bu nedenle eğitim öğretim sürecinde bireyi yaratıcılığa yönlendirmek gerekmektedir. Okul ve okul dışı ortamlarda bireyi bu yaratıcılığa yönlendirecek eğitsel uygulamalar ise özgür düşüncenin olduğu bir eğitim gereksinimini gerektirmiştir (Öztürk, 2001:251). Eğitim ve öğretim sürecinin temel gereksinimi olan yaratıcı düşünme becerisi için buna uygun yöntemler gerekir. Yaratıcı düşünmeye katkı sağlayacak yöntemlerden birinin, eğlenceli ve özgür ortam imkanı sağlayan drama yöntemi olduğu söylenebilir.

Günümüz eğitim sistemi yapılandırmacı yaklaşım anlayışını benimseyen bir sistemdir. Yapılandırmacı yaklaşım ile anlamlı öğrenmeler gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Yapılandırmacı yaklaşım ile öğrencinin aktif olması, bilgiyi yapılandırması ve sürece dahil olması beklenir. Bu nedenle öğrencinin pasif olduğu, ezbere yönlendiren düz anlatım yerine, öğrencinin aktif olabileceği yöntemlerin kullanılması gerekir. Drama ise öğrencinin aktif olduğu, katılım sağladığı, eğlenerek öğrenmesini sağlayan bir yöntemdir. Yapılandırmacı yaklaşım ve eğlenceli öğrenme ortamlarının oluşması için drama yöntemi sosyal bilgiler de dahil tüm derslerde kullanılabilir. Öğretim sürecinde önemli yöntemler arasında olan drama bireyde kalıcı davranışı gerçekleştirebilir. Öğrencinin pasif olduğu ve ezber temelli bir eğitim süreci öğrencinin gelişim sürecine de olumsuz etkiler bırakacaktır. Drama yöntemi ise

çocuğun gelişimini ve yaratıcı düşünmesini sağlamaktadır. Eğitim sürecinde davranışta kalıcılığa ulaşmak için drama kullanılabilir etkili bir yöntemdir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB],1998; Akt: Saraç, 2015: 10). Ülkemizde 2005 yılından ve sonrasında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından eğitime bir yenilik getirilmiştir. Bu bağlamda ilköğretim ve ortaöğretimde yeniliklere gidilmiştir. Eğitim programları çok yönlü zeka ve yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak düzenlenmiştir. Programın içeriği incelendiğinde dramaya hem yöntem hem de ders olarak geniş ölçüde yer verilmiştir (Adıgüzel, 2008:22). Dramanın eğitim programlarında yer alması çağdaş yaklaşımların gerekliliklerini karşılayabilecek özellikleri içerisinde barındıran bir yöntem olduğu söylenebilir. Eğitimde drama ile bireye kendini keşfedebileceği, potansiyelinin farkına varacağı, iç dünyasını dışa vurabileceği ve kendini ifade etmesini sağlayacak ortamlar sunulmaktadır. Öğrencinin kendini ifade etme fırsatı bulunduğu drama ile empati becerisi ve yaratıcı düşünme becerisi gelişecektir. Ayrıca drama ile çocuk eğlenerek öğrenme fırsatı bulmakta ve bu dramatik ortamda mutlu olacaktır (Sağlam, 2004:4-21). Dramanın eğitim ve öğretim sürecinde kullanılması günümüz eğitim sistemi ve yaklaşımına uygun olduğu söylenebilir. Drama duygu ve düşüncelerini ifade edebilen, duygularını dışa aktarabilen, kendini gerçekleştirmeyi başaran, yaratıcı hayal gücünü geliştiren, özgürce düşünen ve düşüncelerini dile getirebilen bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda grup halinde ve iletişim içerisinde olma durumu yüksek olan drama çocukta işbirliği yapma bilincini ve sosyal farkındalığı geliştirme amaçlarını taşımaktadır (Sağlam, 1997:3). Bu amaçlar doğrultusunda dramanın eğitim sisteminin hedeflerine ulaşmasında kullanılabilir önemli yöntemlerden biri olduğu söylenebilir.

Drama literatürde farklı tanımlama ve adlandırmalar ile yer almaktadır. Ancak hedef, içerik ve nitelik bakımından “ yaratıcı drama, eğitici drama ve eğitimde drama” kavramları özünde birbirine benzemekte ve farklı kavramlar olmadığı söylenebilir. Bu kavramlar genel olarak dramanın eğitim ile olan yönünü veya eğitici yönünü ifade ettiği söylenebilir (Adıgüzel, 2007; Akt: Dönmez ve Akhan ve Demirezen, 2015: 157). Bu kavramların özünün aynı olmasıyla birlikte çeşitli ülkelerde de drama benzer anlamı ifade etmekle birlikte farklı kavramlarda kullanıldığı görülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri’nde genellikle “yaratıcı drama”, Almanya’da “okul oyunu” ya da “oyun ve etkileşim”, yaratıcı dramayı eğitim süreçlerinde kullanmada en etkin ülke olan İngiltere’de “eğitimde drama”, Türkiye’de ise “yaratıcı drama” kavramları kullanılmaktadır (San, 1990:574). Bu konuda Köksal Akyol (2003:2) drama anlamına gelen farklı kavramların olduğunu söylerken bu kavramları, eğitimde drama, yaratıcı drama, olduğunu belirtmiştir. Dramanın tiyatro ile aynı anlamda kullanıldı yıllarda söz konusudur. 1930 – 1940’ lı yıllara bakıldığında tiyatro anlamına gelecek şekilde drama kelimesi kullanılmıştır. Sonraki yıllarda ise drama, “yaratıcı”, “eğitimsel” ve “çocuk” kavramları ile birleşerek çocuk draması, eğitimde drama gibi kavramlar ile ifade edilmiştir (Somers, 1994; Akt: Akar Vural ve Somers, 2016:3). Dramanın birçok tanımının bulunduğu gibi görüldüğü üzere birçok farklı kavram ile ifade edildiği de söylenebilir. Dramanın farklı tanımlamalara ve farklı kavramlar ile ifade edilmesi, geniş bir içeriğe sahip etkili bir yöntem olmasından olabilir.

Farklı tanımlamalara sahip ve farklı kavramlar ile ifade edilen drama tanımlarına bakıldığında çok sayıda örnek ile karşılaşmak mümkündür. “Drama; içinde eylem olan, bir ya

da birden çok insanın birbirleriyle, doğayla ya da başka nesnelere etkileşerek onların tüm yaşam durumlarını geniş bir ölçüde içeren etkinliklerdir” (Adıgüzel, 2014:1). Rol oynama ile birey bir olayı, duyguyu, hissi, düşünceyi, sorunu veya nesneyi canlandırır. Eğitim ve öğretim sürecinde rol oynama yöntemi dramatizasyon kavramı yerine de kullanılmıştır. Rol oynama ile kişiler kendilerine verilen rollere bürünürler. Bu nedenle eğitim sürecinde rol oynamanın önemini çok fazladır. Birey büründüğü rol ile empati kurma yeteneğini geliştirir (Kavcar, 1985:36). Drama tekniklerinden rol oynama, öğrencilere hazır halde sunulan metinlerin canlandırılması olarak tanımlanabilir. Ancak drama içerisinde barındırdığı yaratıcılığı rol oynama tekniğinde de görmek mümkündür. Her bir rolün her bir birey tarafından ayrı şekilde canlandırılacağı ve özgün bir canlandırma olacağı söylenebilir. Rol oynama tekniği ile öğrenciler kendilerine sunulan roller aracılığıyla yaratıcılıklarını, kendi iç dünyalarını ve yapabildiklerini görme imkanı bulacaktır. Rol oynama tekniğinde verilen senaryoların etkisi konusunda bir diğer ifade ise; drama için öğrencilere sunulan rollerin öğrencilere yaratıcılıklarını ortaya çıkarma fırsatı sunmasıdır (Athimoolam, 2004:5). Rol oynama tekniğindeki senaryoların yaratıcılık ile ilgisi olduğu söylenebilir. Bu senaryoların canlandırılması öğrencilerin yaratıcılıklarını ve iç dünyalarını ortaya çıkarmada kullanılabilir. Rol oynama tekniği ile öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağlanabilir. Rol oynama tekniğini doğrudan yaratıcı drama tanımında yararlanılacak tekniklerden biri olarak ifade edilmiştir. Bu ifade; “Eğitimde yaratıcı drama, herhangi bir konuyu doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak bir grupta ve grup üyelerinin yaşantılarından yola çıkarak canlandırmalar yapmaktır” (Adıgüzel, 2006:8). şeklindedir. Taş, (2008:28) ise drama yönteminin kullanıldığı ortamlarda öğrencinin yaratıcı düşünme becerisinin gelişmesini, drama yönteminin problem çözme becerisine olan ilişkisine bağlamaktadır. Drama yönteminin kullanımı öğrencilerinin karşılaştıkları problemler ile baş edebilme ve bu sorunların üstesinden gelmesine yönelik çözümler üretmelerine katkı sağlayacağı söylenebilir. Görüldüğü üzere yaratıcı drama için rol oynama tekniği başvurulan tekniklerden biridir. Bu nedenle sınıf ortamlarında öğrencilere önceden hazırlanan roller ile bir yaratıcı drama örneği oluşturulabilir. Rol oynama tekniğinin sınıflarda kullanılması öğrencinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirdiği ayrıca yaşantılardan yola çıkılarak canlandırma yapma imkanı sağladığı için de empati kurma becerisini geliştirdiği söylenebilir.

“Sosyal Bilgiler; ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, Sosyal Bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanı” (Erden, bt:8). şeklinde tanımlanmıştır.

Sosyal Bilgiler grup çalışmaları ve bireysel çalışmalar ile öğrencinin öğrenmelerini oluşturma imkanının bulunduğu, yaşamla iç içe olan bir derstir. Bu derste kalıcı öğrenmeler sağlamak yapılandırmacı yaklaşım ile mümkündür. Çünkü sosyal bilgilerin özünde aktif nitelikli vatandaşlar yetiştirme amacı bulunmaktadır. Öğrenciler yaparak yaşayarak veya deneyimleyerek bilgiyi kalıcı olarak edinebilirler. (Öztürk, 2012:55). Drama ile yaparak yaşayarak öğrenme gerçekleşeceği için sosyal bilgilerde kalıcı öğrenmeler drama yöntemi ile elde edilebilir. Bu nedenle drama yönteminin sosyal bilgiler dersinde kullanılması önerilebilir. İlköğretim birinci kademesinde verilen Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler soyut kavramların ağırlıkta olduğu derslerdir. Drama yöntemi bu soyut kavramları kazandırmada

kullanılabilecek bir yöntemdir. Sosyal Bilgiler kazanımlarının yaşayarak öğrenme fırsatı sunan drama öğrencinin sözel ve zihinsel becerilerinin gelişimine ve bu derslerin kazandıracağı davranışların edinmesine de katkı sağlamaktadır. Dramanın sosyal bilgilerde yaparak yaşayarak öğrenme imkanı sunması sosyal yaşamda rastlanılan yaşantıları tekrar deneyimleme ve canlandırma imkanı sunması olduğu söylenebilir (Karadağ ve Çalışkan, 2006:38-39). Dramanın sosyal bilgilerdeki kullanımı ve faydalarını programın amaçları arasında olan kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirebilmesi mümkündür.

Sosyal bilgiler dersi içeriğinde soyut kavramlar barındırmaktadır. Soyut kavramların bulunması öğrencilerin derse yönelik olan ilgi ve alakasını azaltmaktadır. Bütün bu zorluğa rağmen sosyal bilgiler dersi doğrudan günlük yaşamdan bilgiler vermektedir. Bireyi kültürel yönden, tarihi ve coğrafi bilgiler yönünden geliştirmeyi hedef edinmiştir. Böyle önemli amaçları barındıran bir dersin öğretimi zorunlu bir hal almaktadır (Rüzgar, 2014:2). Bu zorluğu kolaylaştıracak aynı zamanda zevkli şekle dönüştürebilmek için drama gibi yöntemler öğretim sürecinde kullanılabilir. Sosyal bilgiler dersindeki bu kazanımları eğlenerek öğretmek öğretim sürecine katkı sağlayabilir. Drama, doğaçlama ve rol oynama ile çocuğa soyut kavram ve sözel bilgileri ezberletme durumundan kaçınmak için kullanılabilir. Drama soyut kavramların çok sayıda olduğu durumlarda somutlaştırma amacıyla kullanılabilir. Yaratıcı dramanın kullanılabileceği birçok ders ve konu mevcuttur. Bunlar Coğrafya, Tarih, Vatandaşlık ve İnsan hakları eğitimi gibi dersler drama yönteminin kullanılması için uygun konulara sahip dersler arasındadır. Alan yazını incelendiğinde drama yönteminin derslerde kullanımı ile ilgili kaynakların çoğunun sosyal bilgiler dersini içermektedir. Bu nedenle sosyal bilgiler programında yaratıcı drama veya drama yöntemi yer alacaksa oyun haline getirilecek, canlandırma imkanı sunacak konu, ünite ve dersler tespit edilebilir (Üstündağ, 1998:30-31). Drama yöntemi ile grup çalışması imkanı sağlanmaktadır. Bu grup çalışmaları öğrenciye grup içi iletişimi, birlikte çalışma ve kendisine verilen rolü üstlenme sebebiyle sorumluluk duygusu kazandırır. Bu durumda öğrencinin iletişim becerileri gelişebilir ve olumlu ilişkiler kurmasına destek olunabilir. Drama ile çocuğun sosyal becerilerinin yanında bireysel becerilerine de etkide bulunulur. Çocuklarda drama ile empati becerisi, somutlaştırabilme, iletişim yetenekleri gelişir (Kavcar,1985, 37). Drama etkinlikleri grup etkileşimi ve iletişimi becerilerini geliştirir. Drama bireyi tartışmaya, müzakereye ve uzlaşmaya vardırarak grupla oynama imkanı sunan bir yöntemdir. Drama bireyin karakterini bütün açıdan geliştirmeye çalışır (Athiemoalam, 2004:5).

Görüldüğü üzere dramanın öğrencinin gelişiminde tümel bir yaklaşımı olduğu söylenebilir. İletişim, toplumsallaşma, yaratıcılık, sorumluluk alma, somutlaştırabilme ve zorlukları kolaylaştırma adına drama ile bireyin bütüncül gelişimine olumlu etkiler sağlanabilir.

Sosyal Bilgiler 2005 Öğretim Programı incelendiğinde programın vizyon ve amaçları arasında yaratıcı düşünme, problem çözme, karar verme, sosyal katılım becerileri ve bilgiyi yaşantılarına göre yapılandıran, bilgiyi üreten etkin vatandaşlar yetiştirme hedefi yer almaktadır (MEB, 2005). Yine bu program öğrenciyi sosyalleştirme hedefinin yanı sıra öğretmen ile öğrencinin birlikte yaratıcı düşünme becerilerine ve hayal kurma gücünü geliştirmeye yönelik amaçlar barındırmaktadır (Öztürk, 2012:44). Bu amaçlar ise drama gibi öğrenciyi aktif kılan, deneyimleri doğrultusunda bilgiyi yorumlayama ve yapılandırma imkanı

sunan yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlayan yöntemler ile gerçekleştirilebilir. Sosyal bilgiler dersinde verilecek becerilerde olduğu gibi sosyal bilgilerin amaçlarına ulaşmasında da drama kullanılabilir bir yöntemdir. Sosyal Bilgiler dersinin etkin görevlerinden biri ise vatandaş yetiştirmektir. Aynı zamanda toplumsal hayatta saygılı bireyler yetiştirme, ortak çalışma bilinci kazandırma, gibi amaçları bulunan sosyal bilgiler dersinde drama yöntemi bu amaçları veya becerileri kazandırmada başvurulacak önemli öğretim yöntemlerinden biridir (Doğan ve Çulha Özbaş, 2016: 657). Bu nedenle drama yöntemi disiplinler arası bir ders olan ve içerisinde birçok kavramı barındıran sosyal bilgiler dersinde kullanılması günümüz eğitim sisteminin ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın hedeflerine ulaşmasında etkili bir yöntem olarak düşünülmektedir. Sosyal bilgiler dersindeki soyut kavramların ve sözel bilgilerin öğretiminde drama yönteminin kullanımı bu kavramların öğrenilmesinde etkili olabilir. Eğitim öğretim sürecinde de öğrencinin toplumsallaşmasını sağlama ve sosyal ilişkilerini geliştirmede drama yönteminden ve drama uygulamalarından yararlanılabilir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, Kültür ve Miras öğrenme alanında “Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihi mekanları, nesnelere ve eserleri tanır.” kazanımının drama yöntemiyle aktarılmasında 5. sınıf öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016:41). Durum çalışmasının amacı, belirli bir duruma ilişkin sonuçlar ortaya koymaktır. Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016:73).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme, araştırmalarda detaylı çalışma yapabilmek adına araştırmanın amacına uygun zengin bilgilere sahip durumların seçilmesidir (Büyüköztürk, 2012: 9). 2017-2018 akademik yılında özel bir okulda öğrenim gören beşinci sınıf öğrencilerinden gönüllü olarak 35 öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Öğrencilerin 16'sı kız 19'u erkek öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları ve Uygulama

Nitel bir araştırma olan bu çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile veriler elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmacıların belirlediği soruları cevaplayan katılımcıların kısmen düzeltme, düzenleme hakkı bulunmaktadır. Araştırmacı ve katılımcılar birlikte soruları tekrar düzenleyebilir. (Sönmez ve Alacapınar, 2016: 185). Araştırma amacı doğrultusunda, verileri elde etmek için iki ayrı uzman görüşü alınarak araştırmacılar tarafından geliştirilen 7 açık uçlu sorunun bulunduğu yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler, gönüllülük esası çerçevesinde gerçekleştirilmiş olup her görüşme yazılı olarak alınmıştır. Uygulama esnasında “Drama yöntemine ilişkin eklemek istediğiniz bir şey var mı?” sorusuna katılımcılar tarafından cevap alınmadığı için sorunun analiz ve yorumu yapılamamıştır. Görüşmenin analizi 6 soru üzerinden sağlanmıştır.

Görüşme formunda yer alan sorular şunlardır:

1. Sizce drama ne demektir?
2. Drama yönteminin olumlu ve olumsuz yönleri sizce nelerdir?

3. Drama yöntemiyle duygularınızı rahatça ifade edebildiniz mi? Açıklayınız.
4. Rolünüze hazırlık yaparken grup içi iletişim ve etkileşim hakkında görüşleriniz nelerdir?
5. Rolünüzü canlandırırken yaşadığınız zorluk ve kolaylıklar nelerdir?
6. Sosyal bilgiler dersinde düz anlatım mı yoksa drama yöntemi mi kullanılmalıdır? Neden?
7. Drama yöntemine ilişkin eklemek istediğiniz bir şey var mı? (Soruya cevap alınamamıştır.)

Çalışma için öncelikle uygulamanın hangi okullarda/sınıflarda ve konularda yapılabileceğine karar verilmiştir. Daha sonra, 5. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanında, “Çevresinde doğal varlıklar ile tarihi mekanları, nesnelere ve eserleri tanır.” kazanımının drama yöntemi ile uygulamasının yapılmasına karar verilmiştir. Bu kazanım doğrultusunda İstanbul’ da bulunan tarihi mekan ve nesnelere yönelik araştırmacılar tarafından hazırlanan roller bireyler tarafından rol oynama tekniği ile canlandırılmıştır. Hazırlanan metinlere göre öğrencinin metindeki rol çerçevesinde kendi duygu ve düşüncelerini dışa yansıttığı drama sürecinin öğretim tekniklerindedir (Koç, 2013:75).

Bu süreçte ortaokul 5. sınıfta sosyal bilgiler dersine giren öğretmenlerden de destek alınmıştır. Bir hafta uygulamaya yönelik öğrencileri bilgilendirme süreci, bir hafta öğrencilere dağıtılacak rollerin belirlenmesi, görüşme formunu hazırlama ve uzman görüşü alma, bir hafta çalışma grubunda yer almayan bir öğrenci ile ön uygulama yapma ve bir hafta asıl uygulamayı yapma olmak üzere dört haftada çalışmanın uygulaması tamamlanmıştır. Asıl uygulama, iki farklı sınıfta ve farklı zamanlarda olmak üzere, toplamda üç ders saatinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara; Ayasofya, Kız Kulesi, Kapalı Çarşı, Taksim Cumhuriyet Anıtı, Dolmabahçe Sarayı, Galata Köprüsü, Selimiye Camii, Yere Batan Sarnıcı, 15 Temmuz Şehitler Köprüsü, Sultanahmet Camii hakkında araştırmacı tarafından hazırlanan genel ve tarihsel bilgileri içeren çıkış noktaları öğrencilere dağıtılmıştır. Rollerini seçme konusunda ve nasıl canlandıracakları öğrencilere bırakılmıştır. Böylelikle öğrencilere verilen çıkış noktalarının öğrenci yaratıcılığına engel olmamasına dikkat edilmiştir. Öğrencilere yapılan uygulama sonunda her bir katılımcı ile görüşme yapılmış olup görüşmeler yazılı formlar ile elde edilmiştir.

Drama yönteminde izlenmesi gereken aşamalar bulunmaktadır. Bu aşamalar dramının sürecini oluşturmaktadır. Drama süreci 3 aşamadan oluşur. Bunlar sırasıyla; “1. Hazırlık-Isınma Çalışmaları, 2. Canlandırma, 3. Değerlendirme-Tartışma” aşamalarından oluşmaktadır. (Adıgüzel, 2006: 25-26). Araştırmanın uygulama sürecinde bu aşamalara dikkat edilmiştir. Hazırlık-Isınma aşamasında rollerin hangi öğrencilere dağıtılacağı, rollere çalışma süreçleri, drama liderinin kim olacağı gibi hazırlıklar yapılmıştır. Isındırma tekniğinden öğrencileri hazırlamak güdülemek ve ilgi çekmek için yararlanılmıştır. Isındırma çalışmasında ritim çalışmasından faydalanılmıştır. Isındırma, birinin bir şeye yakınlık duymasını, alışmasını, benimsemesini, yadırgamaz olmasını sağlamak ve onu alıştırmak için yapılır (Adıgüzel, 2006: 25). Böylelikle öğrencilerin hazırlandıkları rolleri canlandırmalarına geçiş için motive etmek de hedeflenmiştir. Canlandırma aşamasında öğrenciler rollerini oynamışlardır. Öğrencilerden rollerini beğenip beğenmedikleri ve kendilerini rollerini sergilemede nasıl buldukları sorularak değerlendirme ve tartışma aşaması tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu yaklaşıma göre, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenerek yorumlanır. Elde edilen veriler araştırmacıların ortaya koyduğu temalara göre özetlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlara göre de düzenlenebilir. Betimsel

analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış haliyle vermektir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, 239). Araştırmacı tarafından görüşme soruları esas alınarak betimsel analiz yapılmıştır. Uygulamanın yapıldığı iki sınıf arasında bir karşılaştırma yapılmamış tüm katılımcılar görüşme formu soruları başlığı altında analiz edilmiştir. Böylelikle iki şubenin de drama yöntemini kullanımı şube farkına bakılmaksızın incelenmiş ve çalışma grubunun yöntem açısından yeterli katılımcıya ulaşması hedeflenmiştir. Bunun yanında araştırmanın bulgularının yazımında görüşme yapılan öğrencilerin ifadelerinden doğrudan alıntılar verilmiş, elde edilen veriler ile bulgular desteklenerek yorumlanmıştır. Öğrenciler cinsiyetlerine göre kızlar K1, K2... erkekler E1, E2.. şeklinde kodlanmış ve görüşleri bu kodlar ile sunulmuştur.

Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde drama uygulamasının gerçekleştirildiği öğrencilerden elde edilen bulgular görüşme sorularına göre sırayla verilmiştir. Aynı zamanda araştırmacının ses kayıtları ile de bulgular desteklenerek yorumlanmıştır.

“Sizce drama ne demektir?” sorusuna ilişkin öğrenci görüşleri şu şekilde belirtilmektedir;

K1: “İnsanların duygu ve düşüncesini birleştirip anlam kazanan şeye bence drama denir.” demiştir. K2: “Bence drama sadece bir canlandırma değildir. Drama hayatta dersler çıkaracağımız insanın ufkunu genişleten bir sanattır.” K3: “Drama kendi kendine bazen açıklayamazsınız ya işte o eğlenerek kendini bulduğun içini döktüğün rahatladığın o eğlenceli şeydir”

K1, K2 ve K3 katılımcılarının dramanın ne olduğunu ifade ederken dramayı duygularıyla bağdaştırdıkları söylenebilir.

K4: “Bence drama kendini göstermektir.” K5: Bence drama en kolay ders ve eğlence demektir.” K6: “Bence drama önemli bir ders ve ilerde olmak istediğim mesleğin bir parçasıdır.” K7: “Drama bence eğlenceli bir şekilde ders işlenmesidir.” K8: “Drama bir şeyleri daha iyi pekiştirmektir.” K9: “Drama insanların yapmış oldukları gösteri, kişi taklitleri ve hayal ürünlerinin benzetilmiş olduğu bir gösteridir.” K10: “Drama eğlenceli ve öğreticidir.” K11: “Eğlencedir.” K12: Drama oyun oynadığımız şeydir.” K13: “Eğlenmektir.” K14: “Oyun oynadığımız çok güzel bir derstir.” K15: “Drama kendimizi ifade etmektir.” K16: “Eğlenceli oyundur.” Bu soru hakkında E1: “Eğlenceli bir derstir.” E2: “Bence drama çok eğlenceli ve çok güzel bir derstir.” E3: “Eğlenceli şeyler yapmaktır.” E4: “Tiyatroya benzeyen bir şeydir.” E5 “Eğlencelidir ama ders hocasına göre güzel ve kötü oluşu değişebilir.” E6: “Drama hayattaki şeyleri ders aracılığıyla oyuna yansıtmaktır. E7: “Drama sıkıcı bir derstir.” E8: “Drama eğlenceli ve akıl vericidir ama sevmem.” E9: “Eğlenceli şeyleri canlandırmaktır.” E10: “Oyun oynamaktır.” E11: “Tiyatrodur.” E12: “Oyun demektir.” E13: “Bence drama hem eğlenceli hem de duygularımızı daha iyi ifade edebileceğimiz bir derstir.” E14: “Eğlenceli oyun demektir.” E15: “Tiyatro demektir. Çünkü izlediğim tiyatrolara benzetiyorum.” E16: “Gösteridir.” E17 ve E18 bu soru hakkında “Oyundur.” demiştir. E19: “Drama gerçekleşen bir olayı görsel bir şekilde anlatmaktır.” İfadelerinde de görüldüğü gibi öğrenciler farklı anlamlara gelecek şekilde dramayı yorumlamışlardır. Tanımlamaların birbirine yakın olduğu oyundur, eğlencedir, kendini ifade edebilmedir ifadelerinde bir görüş birliği olduğu görülmektedir. Dramanın oyun olarak ifade belirtmeleri dramanın çocuklara neşe veren bir yöntem olduğunu gösterir. Kavcar (1985: 34), oyunun bireyde birçok duruma alıştırmaya gücünün olduğunu ve oyunlaştırmanın çocuklara mutluluk veren, dikkatlerini çeken bir etkinlik olduğunu ifade etmiştir.

“Drama yönteminin olumlu ve olumsuz yönleri sizce nelerdir?” sorusuna öğrenci görüşleri şu şekilde şu şekilde belirtilmektedir;

K1; “Olumsuz yönü olduğunu düşünmüyorum, olumlu yönü drama gösterisinden sonra seyircilere bir mesaj vermesi.” demiştir. K2; “Olumlu yönleri insanın ufkunu geliştirmesi sanatın en büyük miras olması, insanların kelime hazinesini geliştirmesi. Örneğin biz bu derste canlandırma yaptık ve yaparken hem düşündük hem arkadaşlarımızla eğlendik. Olumsuz yönü olduğunu düşünmüyorum.” demiştir. K3; “Olumsuz yönü bence yok. Olumlu yönü ise; kendini keşfediyorsun yani aylarca içinde kalan sen artık canlanıyor. Özgürsün, kendini ifade edebiliyorsun. Kültürle ilgili birçok şey canlandırdık çok güzeldi.” K4; “Olumlu yönü çok fazla eğlenceli özgür bir ortamdasin vb. Olumsuz yönü yok bence.” K5; “Olumlu yönü çok eğlenceli, güzel ve gösterişli tarihi olayları canlandırırken heyecanlandım. Olumsuz yönü sana sonradan sıra gelmesi.” K6; “Olumlu çünkü çok eğleniyorum ve seviyorum. Olumsuz yönü yok.” K7; “Olumlu yönü; eğlenceli bir derstir. Olumsuzu drama dersini çok sevmemek, ilgilenmemek olabilir.” K8; “Olumlu yönü bir şeyleri daha iyi öğrenmemiz, olumsuz yönü olduğunu düşünmüyorum. Çünkü drama nasıl olsa bir şeyleri eğlenerek daha iyi öğrenmemizi sağlıyor.” K9; Olumlu, insanlar kendini rahatça ifade edebilir. Bence dramanın olumsuz bir yönü yok..” K10; “Olumlu yönü hiç sıkılmamam. Olumsuz yönü yok.” K11; “Çok iyi bence. Olumsuz bir özelliği yok.” K12; “Olumlu yönü oyun oynamak, olumsuz yönü yok.” K13; “Olumlu yönü eğlenmemiz, olumsuzu yok.” K14; “Olumlu yanı oyun oynamamız, olumsuz yok.” K15; “Olumlu yönü ifade edebilmek, biz doğaçlama kısmında çok eğlendik olumsuz yönü yok.” K16; “Olumlu yönü; dersin akışı çok güzeldi. Tarihle ilgili canlandırma yaptık. Olumsuz yönü yoktur. E1: “Olumsuz yönü rolü ezberlemek zor, olumlu yönü ise eğlenmek ve öğrenmektir. Ayasofya Camisini canlandırırken öğrenmiş oldum.” demiştir. E2: “Bence dramanın olumsuz yönleri sahnenin küçük olmasıdır, Galata Köprüsü sahneye sığmaz. Olumlu yönü ise eğlenceli oluşudur.” E3: “Olumlu yönü parmak kaldırarak konuşmak Dolmabahçe Sarayında neler olduğunu öğrenmek, olumsuz yönü parmak kaldırmadan konuşmak ve Dolmabahçe Sarayı’na daha gitmemiş olmak.” E4: “Utangaç biri için olumsuz bir ders olabilir, utangaç olmayanlar için olumlu bir derstir.” E5: “Olumlu yönü heyecan verici olması, olumsuz yönü çok sıra beklemek.” E6: “Olumlu yönü drama dersinde çok eğleniyorum, olumsuz yönü ise drama dersinde çok ses oluyor.” E7: “Benim için olumlu yönü arkadaşımın kulüpte olması, olumsuz yönü sıkıcı bir ders olması.” E8: “Olumlu yönü eğlenceli olması, olumsuz yönü ders bittikten sonra aklımızın hala oyunda kalıyor olması.” E9: “Olumlu yönü bu derste mutluyum, olumsuz yönü yok.” E10: “Olumlu yönü eğleniyorum, olumsuz yönü 15 Temmuz Şehitler Köprüsünü anlatmak üzücü, ve derste aynı anda konuşulması olumsuzdur.” E11: “Olumlu yönü derste mutluyum, olumsuz yönü rolüme sürekli kağıttan bakmak.” E12: “Olumlu yönü güzel oyunlar oynuyoruz, Kız Kulesi’nin hikayesini öğrendim. Olumsuz yönü çok ses olması.” E13: “Eğlenceli ve roller sayesinde bilgiler akılda kalıcıdır, olumsuz yönü yok.” E14: “Olumlu yönü canlandırma yapan arkadaşlarımı izlemek zevkliydi. Kapalı Çarşı çok komikti. Olumsuz yönü çok gülmek.” E15: “Olumlu yönü canlandırma yaparken rahatlamak, olumsuz yönü çok fazla rol ezberlemek.” E16: “Olumlu yönü özgürce canlandırmak, konuşmak ve gülmek, olumsuz yönü seyirciye oynanması.” E17: “Olum yönü dersin eğlenceli geçmesini sağlıyor, olumsuz yönü çok kişi olunca çok ses olması ve sıranın geç gelmesi.” E18: “Olumlu yönü hareketli olmak, Taksim Cumhuriyet Anıtını canlandırırken vücut hareketlerini kullanmak, olumsuz yönü çok sıra beklemek ve seyircilerin dikkati dağıtacak şeyler yapması. E19: “Olumlu yönü insanların rahatça konuşabilmesidir, olumsuz yönü rolü ezberleyemeyenler için canlandırmak zor olabilir.” demiştir.

Dramanın olumlu ve olumsuz yönlerini öğrencilerin oyunda canlandığı kendi rolleri ile ilgili olduğu söylenebilir. Öğrencilerin dramanın olumlu ve olumsuz taraflarını ifade ederken rollerinde karşılaştıkları durumları ve sıkıntıları ifade ettiği söylenebilir. Bu

ifadelerde olumlu yönlerin de olumsuz yönlerin de genellikle benzerlik gösterdiği söylenebilir. Ancak katılımcıların tamamı (35 Katılımcı) dramanın olumlu özelliklerini ifade edebilmiştir. Dramanın olumsuz yönleri olarak ise sınıfın fiziki şartları ve araç gereçlerden ötürü olduğu belirtilmiştir. Aynı zamanda rolleri ezberlemede zorluk yaşadığını belirten katılımcılar bu zorluğu dramanın olumsuz yönü olarak gördüğü yorumu yapılabılır.

“Drama yönteminde duygularınızı rahatça ifade edebildiniz mi? Açıklayınız.” sorusuna öğrenci görüşleri şu şekilde belirtilmektedir.

K1: “Arkadaşlarımı izlerken heyecanlanmışım ama sonra kendim çıkınca yapabileceğimi fark ettim ve bu da duygularımı rolüme aktarmamı sağladı.” demiştir. K2: “Evet. Çünkü bazen bütün duygularını kendin açıklayamazsın, ama girdiğin rollerde öfkeni, mutluluğunu, sevgini rolün aracılığıyla daha rahat açıklarsın.” K3: “Evet kendini ifade edebiliyorsun derim ama ben utanırım ve rolüme aktaramam. Ben hissettiklerimi ve duygularımı daha çok kağıda yazmayı seviyorum. Zaten hikayelerim de var, belki bir kitap bile çıkarırım. Bu yüzden kendimi roller aracılığıyla değil, yazı aracılığıyla daha iyi ifade edebiliyorum.” demiştir. K4: “Drama da duygularımı aktarmaya çalışıyorum ama bu rolde duygular aktarılamaz, ezberlediklerimi aktardım. Tarihi eseri ifade ettim.” K5: “Drama ile kendimi ifade edebildim çünkü rolümü çok benimsedim ve bir oyunda insan çok rahat olur.” K6: “Drama bir tiyatro gibidir insanlar tüm duygularını sergiler. Zaten oyunculuk yaparken insanlar genellikle rahat olur.” K7: “Drama dersini sevdiğim için duygularımı ifade edebildim.” K8: “İfade edebildim çünkü ifadelerim ile seyirciye bir şeyler öğreteceğimi biliyordum. Rolümdeki tüm duyguları yansıttım.” K9: “Evet ifade edebiliyorum çünkü kendimi canlandırma yaparken rahat hissettiğim için zorlanmadan içimdekileri dışarı atıyorum.” K10: “Diğer derslerde duygularımızı oyun ile ifade edemeyeceğimiz için bence drama dersinde ifade edebiliriz çünkü içimizde kalmamalı.” K11: “Evet edebildim çünkü çok kolay oyunu canlandıran ben olduğum için benim duygularımı ifade ettim.” K12: “Drama yönteminde duygularımı rahatça ifade edebildim çünkü duygularımızı mecburen role katıyoruz. Yoksa canlandırmayı yapamayız ve sadece ezberlediklerimizi okuruz. Mesela Kapalı Çarşı'yı ben gezdiğim için oradakiler gibi bağırabildim. Bu çok rahatlatıcıydı. Bence drama dersinde duyguları aktarmak rahatlatıyor.” K13: Drama yönteminde duygularımızı asla ifade edemeyiz. Çünkü seyircinin önünde ve rol arkadaşlarımızın yanında utanırım. Ben duygularımı ve kendimi hiç ifade edemedim. Dramada rol almayı çok istedim ama bana göre bir oyun olmadığını fark ettim. Drama izlemeyi tercih ederim.” K14: “Hayır edemem çünkü utanırım. Roller çok güzel ezberlesem de canlandırırken herkesin beni izlemesi rahatsız edici olduğu için ben kendimi ifade edemem.” K15: “Evet ifade edebildim çünkü oyun daima bir rahatlık verir ve insan olduğu gibi davranır. Tüm gün içimizde kalanları oyun ile ve sahip olduğumuz roller ile ifade edebiliriz.” K16: “Evet çünkü drama ortamı çok samimi ve herkes eğleniyor. Böyle bir ortam duygularımı ifade etmemde bana kolaylık sağladı.” demiştir. E1: “Evet ifade edebildim çünkü rolümde eğleniyorum ve içimdeki her şeyi yansıtıyorum.” demiştir. E2: “Kendimi ifade edemedim çünkü çok utandım ve bu yüzden rolümde de başarılı olamadım.” E3: “Evet çünkü oyun oynuyoruz. Oyunda rahat olur insanlar.” K4: “Hayır ifade edemedim çünkü çok utandım.” E5: “Çok ifade edemedim utandığım için.” E6: “Drama dersinde duygularımı ifade edemem çünkü kalabalık ortamlarda konuşmaktan çekinirim.” E7: “Drama ile oyun oynarken rahatlıyorum içimdekileri dışarıya aktarmak istiyorum ama bazen utandığım için kendimi iyi ifade ettiğimi düşünmüyorum.” E8: “İfade edemem çok utanırım. Zaten utandığım için sadece ezberlediklerimi okurum ve rolümü canlandıramam.” E9: “Dramada herkes sırasıyla konuştuğu için sıra bana geldiğinde kendimi en iyi şekilde ifade edebildim. Çünkü seyircilere bir şeyler öğrettiğimin farkındaydım.” E10: “İfade edebildim çünkü oyun oynuyoruz. Bence oyun da kendini ifade edebileceğimiz bir yöntemdir.” E11: “Duygum mutluluktan ve ben oyunda çok mutlu idim. Mutlu olduğumu sahnede rolüme

rahatça yansıtabildim.” E12: “Evet ifade edebildim çünkü özgürce konuşuyorum. Rolümde yazanları kendi duygularım ile aktardım. Belli bir rol olmasına rağmen ben onu kendimce farklı hareketlerle aktardım.” E13: “Evet kendimi Drama ve müzik dersinde rahatça ifade edebiliyorum. Çünkü çok eğleniyorum böylelikle içimdeki her şeyi dışarı yansıtıyorum.” E14: “Drama da söz alarak veya sıra bana gelince kendimi ifade ederim.” E15: Hayır çünkü çok utangacım. Rolde yer almak benim için eğlenceli ama sahnede çok utandığım için ezberlediklerimi unuturum, kağıttan bakınca da söyleyeceklerimi heyecandan bulamam. Bu yüzden de içimde aslında söylemek istediklerimi hiç söyleyemem.” E16: “Evet ifade edebiliriz çünkü hep konuşuyoruz. Böylelikle duygularımızı konuşmalar sayesinde aktarıyoruz.” E17: “Utandığım için duygularımı ifade edemiyorum.” E18: “Hayır utandığımdan duygularımı ifade edemedim.” E19: “Hayır çünkü kendimi ifade etmek bana zor geliyor. Sahnede rol alırken utanmıyorum ama heyecandan kendimi ifade edemiyorum.” İfadeleri kullanılmıştır.

Bu ifadelerde öğrencilerin duygularını ifade edememedeki genel nedenleri utanma ve heyecanlanma nedeniyle olduğunu açıkladığı söylenebilir. Duygularını drama ile ifade edebildiğini söyleyen öğrenciler de heyecanlandıklarını ve rahatladıklarını ifade etmişlerdir. Drama esnasındaki mutluluklarının da rollerine yansıdığını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda dramanın aşamaları olan hazırlık aşaması ve ısındırma aşamalarının önemsenmesi gerektiği söylenebilir. Bu aşamalarda öğrencinin utanma durumunu en aza indirmeye çalışılması gerektiği düşünülmektedir. Böylelikle öğrencilerin rollerini oynarken utanma nedeniyle duygularını ifade edememelerinin önüne geçilebilir.

Drama ile öğrencilerin kendilerini ifade edebilme fırsatı yakalaması önemlidir. Dramatizasyon ile birey duygu ve düşüncelerini beden dili veya sözlü olarak ifade edebilir. Bu durumda bireyde anlama ve anlatma yeteneğini güçlendirecek ve eğitim sürecinin etkili, öğrenmelerin de kalıcı olmasını sağlayacaktır (Kavcar, 1985: 33). Bireyin kendini ifade edebilmesine olanak tanıyan yöntemlerden drama yöntemine de başvurulabilir.

Rolünüze hazırlık yaparken grup içi iletişim ve etkileşim hakkında düşünceleriniz nelerdir? sorusunda roller öğrenciye verilen çıkış noktalarıdır. Bu çıkış noktaları üzerinden öğrencilerin seçtiği yapıları canlandırmaları öğrenciye bırakılmıştır. Bu soruya verilen öğrenci görüşleri ise şu şekilde belirtilmektedir;

K1: “Arkadaşlarım ile rolüme hazırlanırken çok fazla iletişim halindeydik. Arkadaşlarımla iletişimim çok iyidir ve benim için çok önemlidir çünkü birileri ile iletişimde olunca kendimi ifade etme fırsatım oluyor. Drama için rolüme hazırlanırken iletişim kurmamda bana yardımcı oldu.” demiştir. K2: “Bence hazırlık yaparken arkadaşlarımızın görüşlerini almamız, onları fikir vermemiz ve sürekli konuşmak zorunda olduğumuz için iletişim çok oluyor. K3: “Drama rolüme çalışırken provalarda da çok utanmıştım ama arkadaşlarımla çok fazla şey paylaştık. Bu çok güzeldi.” K4: “Rolüme arkadaşlarımla birlikte hazırlanırken daha çok rahatlamamı sağladı. Çünkü sürekli birbirimize tavsiyeler verdik. Bu da iletişimimizi güçlendirdi.” K5: “Gösteri esnasında hep provada yaşadıklarım aklıma gelir. Provalarda arkadaşlarım ile eğlenmeleriz gülmelerimizi hatırlarım. Arkadaşlarımla provada söylediği şeyler rolümü canlandırırken hatırlamama yardımcı olur.” K6: “Arkadaşlarımla aram iyi olduğu için drama için hazırlanırken de etkileşim kurmada sıkıntı yaşamadım.” K7: “Bence drama için grup halinde hazırlık yapmamız sosyalleşmeyi artırır. Drama bittikten sonra da bu sosyalleşme olumlu devam eder.” K8: “Rollere hazırlık yaparken kavga edilmemesi ve herkesin birbirini susturması iletişimi artırır. Ama rol esnasında diğer öğrenciler etkileşim kurmaları benim dikkatimi dağıttığı için ben rolüme tek başıma hazırlanmayı tercih ederim.” K9: “Grup içerisinde insanların fikirlerini hoşgörü ile karşılamalıyız. Saygılı bir şekilde iletişim sağlamalıyız. Grup içindeki ilişkileri iyi tutup gruptaki kişilerin rahatlamalarını, heyecan yapmamalarını, utanmamalarını ve rollerini ezberlemelerini sağlamalıyız. Bu yüzden drama öncesinde bir araya gelmek iletişim için önemlidir.” K10: “Grup kurulunca arkadaşlarımla bir araya geliyorum ve çok mutlu

oluyorum.” K11: “Grup içi iletişim olumlu olursa çok iyi bir şeydir. Ama kavga edilirse iletişim bozulur. Drama bitince arkadaşlar arasında küslük oluşur.” K12: “Benim grubumda etkileşim güzeldi.” K13: “Bir araya gelip grupça hazırlanmak beni rahatsız etmiyor.” K14: “Etkileşim kuruluyor bazen eğlenceli oluyor bazen de kavga edebiliriz. Hem olumlu hem de olumsuz yönü vardır.” K15: “Gruptaki arkadaşlarımıza bakarak bizde başarılı olmaya çalışırız. Kurulan iletişim sayesinde onlardan rollerini nasıl ezberlediklerini ve heyecanlarını nasıl yendiklerini öğrenme fırsatımız olur.” K16: “Grup ile birlikte role hazırlık yaparken herkes sırası gelmeden ve kendi arasında konuşuyor. Çok ses oluyor ve rolüme çalışmamı engelliyor.” demıştır. E1: “Grup kesinlikle olmalıdır. Grup ile ders daha güzel geçiyor. Bireysel rolün provasını yapmak çok sıkıcı olur.” demıştır. E2: “Sınıfta hiç konuşmadığım arkadaşlarım ile hazırlık esnasında iletişime geçme imkanım oluyor. Bu da tüm herkesle iletişim kurmamı sağlıyor. Bence grup çalışmaları zevkli ve eğlencelidir.” E3: “Arkadaşlarımız ile konuşmamız bizim için olumludur. Gruptaki iletişim sayesinde yeni arkadaşlıklar kurabiliriz.” E4: “Sadece sınıf arkadaşlarım ile olursam benim için olumlu olur. Tanımadığım insanlar olursa rahatsız olurum ve utanırım.” E5: “Ben grup halinde olmayı seviyorum. Hem seyirci olmadığı için sadece arkadaşlarımızla hazırlandığımız için daha eğlenceli oluyor. Eğlenceli iletişim iyidir.” E6: “Drama grup içi iletişimi çok arttırır.” E7: “Güzel rolümüz olursa kendimizi iyi hissederiz ve grupta daha çok konuşur daha çok iletişim kurmak isteriz.” E8: “Arkadaşlarımız ile bağlılığımız daha çok artıyor. Daha sonra da işbirliği içinde olmak istiyoruz.” E9: “Eğlenceli bir ortamda olduğumuz için arkadaşlarımız ile olumlu iletişimler kurarız.” E10: “İletişim çok ve güzel olur çünkü oyun oynuyoruz ve insan eğlendiği bir ortamda iletişim halinde olmayı ister.” E11: “Gruptakiler arkadaşlarım ise iletişim kurmak isterim. Arkadaşlarım ile hazırlanırken mutlu olurum. Ama arkadaşlarımın olmadığı grupta iletişim kuramam ve konuşmam.” E12: “Arkadaşlarım ile rolüme hazırlık yapmaktan mutluyum.” E13: “Bence arkadaşlarım ile hazırlanmak daha eğlenceli bir ortam oluşturuyor ve kendimi daha iyi hissetmemi sağlıyor.” E14: “Arkadaşlarımız ile sahneye çıkmadan önce bir araya gelmek eksikliklerimizi tamamlamamızı ve birbirimizi hazırlamamızı sağlar. İletişim sayesinde rolümüze daha kolay hazırlanmış oluruz.” E15: “Grup içerisinde iletişim olmuyor çünkü parmak kaldırmadan konuşanlar oluyor bu da çok gürültü olmasına neden oluyor. İnsanlar kavga edince iletişim bozuluyor. Herkes tek başına rolünü ezberleyip hazırlanmalıdır.” E16: “Arkadaşlarım ile oyun oynamaktan memnun olduğum için hazırlık yaparken etkileşim halinde olmaktan ve kurulan iletişimden memnunum.” E17: “Herkesin konuşarak rahatladığı ve çok iletişimin olduğunu düşünüyorum.” E18: “Arkadaşlarım ile olmayı seviyorum Rolüme hazırlanırken de onlarla olmak benim için iyi bir şeydir.” E19: “Rolüme hazırlanırken iletişime geçilmemelidir. İletişime girilirse dikkatimiz dağılabilir bu da sahnede başarısız olmamıza neden olur.” demıştır. Çalışma grubu dramaya grupla çalışmanın iletişimde olumlu ve role hazırlanırken de faydalı olduğu ifadelerine yer vermiştir. Arkadaşları ile rollerine hazırlanmayı daha faydalı buldukları söylenebilir. Öğrencilerin sosyal ilişkilerinde ki iletişim aksaklıklarının dramaya grupla hazırlanırken de yansıdığını ifade ettiği söylenebilir. Katılımcı cevapları ve gözlemler doğrultusunda, öğrencilere verilen rollere hazırlanma sürecinde grup içi iletişim ve etkileşimin artmasının yanı sıra grupla işbirliği yapma becerisine de olumlu katkısı olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin sözlü veya sözsüz olarak dramada yer alması sosyal hayatlarına olumlu etkilerde bulunacaktır. Drama öğrencinin vücut dilini ve yaratıcılığını kullanarak iletişime geçme imkanı sunar. Bu imkan bireyin sosyal yaşantısında karşılaştığı insanlarla iletişime geçmesinde rahatlık sunar. Drama bireylerin karşılaştığı olayları kavrayabilmesini ve sosyal yaşantısını anlamlandırmasında yardımcı olur. Böylelikle bireyin yaşamı anlam kazanacak ve dış dünyayı gözlemleyen, üreten, konuşup tartışabilen ve iletişim içinde olan bireyler

yetiştirilecektir (Selimhocaoglu, 2004:3). Bu nedenle sosyal etkileşim ve iletişim için drama yönteminin önem arz ettiği söylenebilir.

Drama etkinliklerinde görev alan, yaratıcılığını, vücudunun kullanan, iletişimde bulunan (sözlü-sözsüz) çocuk, sosyal yaşantısında rahat ve güvenli hareket eder. Drama diğer insanlarla iletişim kurma konusunda araştırma olanağı sağlar. Drama sayesinde birey çevresinde olup bitenleri anlar ve günlük yaşamdaki olayları anlamlandırır. Anlam kazanan bir sosyal çevre kaygıyı azaltır. Drama ile çeşitli sosyal rolleri ve sosyal problemleri incelemek mümkündür. Çeşitli etkinliklerin özelliğine göre tartışan, konuşan, olayları yaşayan, gözleyen ve yaratan çocuk sosyal iletişimin temellerini sağlamlaştırır

Rolünüzü canlandırırken yaşadığınız zorluk ve kolaylıklar nelerdir? sorusuna verilen öğrenci görüşleri şu şekilde yer almaktadır;

K1: “Rolümde yazanları söylerken sesimi duyuramıyordum, çok kısıp çıktığının farkına varınca çok utandım. Bu nedenle zorluk yaşadım.” demıştır. K2: “Zorluk her dramada rollerin farklı olması ve canlandırdığımız karakterlerin sürekli değişmesidir. Kolaylık ise eğlenerek bir şeyleri anlatıyor ve öğreniyor olmaktır.” K3: “Ezberlemekte biraz zorlanmıştım ama onun da üstesinden geldim. Kim bilir önümüzde daha ne zorluklar var. Dramadaki kolaylık ise canlandıracağımız karakterlerin özelliklerini biliyor olmamız ve önceden ezberleyerek sahneye çıkmamız. Cümlelere göre hareketlerimi oluşturuyorum ve genellikle cümleler kolay olduğu için hareketlerimde de zorluk çekmiyorum” demıştır. K4: “Drama da rol olmayı sevdiğim için benim için bir zorluğu yok. Zaten drama kulübünde olduğum için tüm kolaylıkları öğrendim.” K5: “Gösteri esnasında heyecandan kekeledim. Bu da benim için rolümü devam ettirmemi zorlaştırdı. Kolaylığı ise tek bir rolümün olması ve hemen bitmesi” K6: “Zorluğu yok, kolaylık ise ezberlediğini canlandırmak çok kolay.” K7: “Sahnede diğer arkadaşlarıma ve seyirciye sesimi duyurmak çok zordu. Ve rolüm uzun olduğu için sahnede unuttum. Kolaylık ise unuttuklarımı kağıttan okuyabilmemdi.” K8: “Zorluklar herkesin farklı bir istekte bulunması, sahnede sıkışık olmak ve çok gürültünün olmasıdır. Kolaylık ise her şeyin yerli yerinde düzgün olması, herkesin sırasını bilmesidir.” K9: “Benim dramada yaşadığım zorluk ezberlediklerim ile rol esnasında söylediklerimi unutarak yanlış şeyler söylemek ve bu yüzden özgüvenimi kaybetmektir.” K10: “Kolay yönü yazılanı canlandırmak, kafadan bir şeyler uydurmamak. Zor yönü kağıtta yazılanı unutmak.” K11: “İkisini de yaşamıyorum” K12: “Zorluk yaşamadım, kolaylık ise dersi eğlenerek öğrenmek ve her karakterin öğretici olması.” K13: “Çok zor da değil, çok kolay da değil. Drama benim için orta zorluk ve kolaylıkta.” K14: “ Benim için zor yönü oynamak istememe rağmen utanmak ve sesimin kısılması sözcükleri düzgün söyleyememek. Kolay yönü eğlenerek ders anlatmak.” K15: “Dramada zorluk yok ki. Dışarda oynadığımız gibi derste de oynuyoruz ve eğleniyoruz.” K16: “Bize verilen karakterde yazılanlar çok ise ve bilmediğimiz şeyler ise ezberleyemeyiz ve nasıl oynayacağımızı da bilemeyiz. Sahnede hiç canlandırmadan okumak zorunda kalırız. Kolay yönü karakterimizde yazılanların az olması ve bildiğimiz şeyler olması.” demıştır. E1: “Genellikle kolaylık yaşadım çünkü öğretmen zorlamadı, rolüm çok kolaydı.” demıştır. E2: “Benim için en zor olan şey rolümü ezberleme kısmıydı. Tama olarak ezberleyemediğim için canlandırmayı istediğim gibi yapamadım.” E3: “ Zorluk rolü ezberlemek, kolaylık arkadaşlarımla oynama fırsatım olması.” E4: “Zorluk utandığım için rolümde yazılanları sesli bir şekilde söyleyememek, kolaylık arkadaşlarımla olmak.” E5: “Benim için en zor olan sahnede çok utanıyorum ve yanlış bir şey yapmaktan korkuyorum. Bu yüzden sahnede tedirgin oluyorum. Kolaylık ise rolümü canlandırdıktan sonra kendimi çok iyi hissediyorum” E6: “Zor yönü rolümü canlandırırken utanırım, kolay yönü söyleyeceklerimin yazılı olması.” E7: “Zorluk sahnede utandığım için kendimi rahat hissedememem ve herkesin gözünün üzerimde olduğunu bilmektir. Kolaylık ise basit rolün size gelmiş olmasıdır.” E8: “Rolümü canlandırırken zorluk yaşamadım, her şey çok kolaydı ve çok eğlendim. Kolaylık ise herkeste rol olması bu yüzden hepsini benim canlandırmamam.” E9: “Zorlanmıyorum roller

çok kolay.” E10: “ Zor rol gelirse zorlanırım kolay rol gelirse zorlanmam.” E11: “Rol yapmak insanı zorlar. Çünkü cansız tarihi bir eserin canlandırılması zordur. Sesimizi insanlar duymaz, rolümüzü canlandırırken arkadaşlarımız konuşabilir. Dramada yaşadığım kolaylık yok.” E12: “Sahnede zorluk yaşama nedenim utanmam, yaşadığım kolaylık arkadaşlarımla aynı yerde olmak. Arkadaşımdan çok cesaret alıyorum.” E13: “Rol yapmayı, taklit yapmayı çok sevdiğim için dramada yetenekliyim. Bu yüzden drama konusunda hep kolaylık yaşarım.” E14: “Eğlenceli rollerde kolaylık yaşarım, sıkıcı rollerde zorlanırım ve rolümü canlandıramam.” E15: “Drama çok kolaydır çünkü hep oyun oynuyoruz ve her zaman eğleniyoruz. Zor yönü yok.” E16: “ Yetenekli olduğumu düşündüğüm için yaşadığım zorluk olmuyor.” E17: “Zorluk ezberlemek, kolaylık öğretmenimin yardım etmesi.” E18: “Utandığım için zorlanıyorum ve rahat olamıyorum. Arkadaşımdan yanımda olması kolaylık sağlıyor.” E19: “Zorluk sahnede heyecanlanıyorum, ezberlediklerimi utanıyorum, diğer rollerin özelliklerini kendi rolüm ile karıştırıyorum. Sahnede sesimi duyuramadığımı düşünüyorum bu yüzden utanıyorum. Kolaylık yoktur.” demiştir.

Drama esnasında ve öncesinde yaşanan zorlukların rolleri ezberlemek ve kolaylığın da daha önceden role hazırlanması şeklinde bir birine zıt ifadelerin verildiği görülmüştür. Öğrenciler rolleri ezberlemeyi zor bulurken aynı zamanda önceden rollerine çalışmayı bir avantaj olarak da gördüğü söylenebilir. Katılımcı ifadelerinde utandıkları için çalıştığı rolleri bilmelerine rağmen canlandırmada zorluk yaşadıkları da belirtilmiştir. Drama sürecinde arkadaşlarıyla etkileşim içinde olmalarının olumlu bir durum olduğunu belirtmişlerdir.

Sosyal bilgiler dersinde düz anlatım mı yoksa drama yöntemi mi kullanılmalıdır? Neden? sorusu için öğrenci görüşleri şu şekilde yer almaktadır;

K1: “Drama kullanılmalıdır. Çünkü bilgiler eğlenceli oluyor. Böylelikle etkili, akılda kalıcı ve söz sahibi oluyor.” demiştir. K2: “İkisi de olabilir, Çünkü öğretmenimiz dersi güzel anlatır. Ama drama ile derste sıkılmayız ve uykumuz gelmez.” K3: “Bence drama kullanılmalıdır. Çünkü tüm arkadaşlarım derse katılıyor ve eğleniyoruz. Rolümüze çalışırken öğreniyoruz.” K4: “Eğlenceli olduğu için drama kullanılmalıdır. Çünkü arkadaşlarımızı izlemek, kitaptan okumaktan daha kolaydır. Düz anlatım çok düz drama ise oyun ve eğlenceli.” K5: “Drama kullanılmalıdır. Çünkü çok kolay ve tiyatro izlemiş oluyoruz. Derste sessiz kalınca sıkılırız ama dramada öğrenirken eğleniriz.” K6: “Drama kullanılmalıdır. Çünkü ders çok çabuk bitiyor. Dersin çabuk bitmesi iyi bir şeydir.” K7: “Drama kullanılmalıdır. Hem daha kolay öğreniriz hem derslerde de eğlenmiş oluruz.” K8: “Dramayöntemi kullanılmalıdır çünkü ders daha verimli geçer ve eğlenerek öğrenmiş oluruz.” K9: “Drama yöntemi kullanılmalıdır çünkü akılda kalıcı ve eğlenceli bir ders geçiyor.” K10: “Drama kullanılmalıdır çünkü ders sıkıcı geçmemiş olur.” K11: “Drama yöntemi kullanılmalıdır, konu kolay anlaşılıyor.” K12: “Drama kullanılmalıdır, çünkü ders eğlenceli ve komik geçiyor.” K13: “Drama kullanılmalı çünkü eğlenmek istiyorum. Drama olmazsa söz hakkı bana gelmiyor. Bildiklerimi sınıfa söyleyememiş oluyorum.” K14: “Bence drama kullanılmalı. Ders eğlenceli geçiyor ve öğrendiklerimiz akılda kalıyor. Ders bitince de hem arkadaşlarımızla rollerimiz hakkında konuşmak hem de evde ailemize rolümüzü canlandırmak kendimi iyi hissetmemi sağlıyor.” K15: “İkisi de olabilir ama düz anlatım daha iyi olur. Çünkü drama da çok karışıklık oluyor ve sadece kendi rolümü öğrenmiş oluyorum. Ayrıca derste çok ses oluyor ve çok yorucu geçmesine neden oluyor.” K16: “Drama yöntemi kullanılmalıdır. En sıkıcı konuların bile eğlenceli geçmesini ve öğrenmeye istekli olmamızı sağlıyor.” demiştir. E1: “Drama kullanılmalıdır. Dersin daha eğlenceli ve bizlerin hareketli olması daha güzeldir.” demiştir. E2: “Drama yöntemi kullanılmalı çünkü eğlenceli ders işlemeyi sağlıyor.” E3: “Drama.” E4: “Düz anlatım olabilir ama çok sıkıcı olmasın. Dramayı her zaman oynamak istemem çünkü rolleri ezberlemek de sıkıcı. Bazen drama olabilir.” E5: “Bence düz anlatım ile ders daha güzel. Böyle rollerden dersi anlayamam ve sınavda soruları cevaplayamam.

Öğretmenim dersi anlatmalı bizde dinlemeliyiz ve not almamız.” E6: “Drama dersi ile Sosyal bilgiler dersini çok seviyorum. Bu yüzden ikisi birleşip bir ders olursa çok güzel olur. Drama dersinde hep sosyal bilgiler konularını işlersek konuları da severiz.” E7: “Bence drama yöntemi olmalı. Çünkü böylelikle öğretmenler ve öğrenciler birlikte daha iyi bir ders sunabilir. Öğretmenimiz çok yorulmamış olur.” E8: “Drama yöntemi kullanılmalı. Çünkü drama olduğu zaman dersi daha çok severiz ve arkadaşlarımız ile birlikte bir şey yapmış oluruz. Öğretmenimiz de yeteneklerimizin farkına varmış olur.” E9: “Düz anlatım kullanılmalı çünkü bu bir kuraldır.” E10: “Düz anlatım olmalı. Çünkü öğretmen tüm konuları bilir ve her zaman anlatabilir. Ama biz tüm konuları ezberlersek çok yoruluruz ve not da alamayız. Drama ile her zaman eğlenirsek sınavda notlarımız kötü gelebilir.” E11: “Düz anlatım çünkü drama da herkes rolünü iyi yapamıyor ve çok sıkıcı oluyor. Tiyatro izlemeye gitmeliyiz. Derste düz anlatım ile dersleri öğrenmeliyiz.” E12: “Drama olmalı çünkü çok eğlenceli. Ama öğretmenimiz arkadaşlarımızın ders bitince bizlerle dalga geçmemesini söylemesi gereklidir.” E13: “Drama olmalı çünkü en sıkıcı konular bile eğlenceli ve ilgi çekici oluyor.” E14: “Her ikisi de olabilir.” E15: “Drama yöntemi çünkü oyunlu eğlenceli bir ders oluyor.” E16: “Drama yöntemi kullanılmalıdır. Çünkü drama ile derste mutlu oluyorum ve kendime güvenim artıyor. Drama ile anlatılan dersler merak uyandırıcı oluyor. Kendi rolümü ve arkadaşlarımla rolünü merakla takip ediyorum. Böylelikle de eğlenerek öğrenmiş oluyorum.” E17: “Drama yöntemi çünkü dramada kendimi özgür hissediyorum. Derste konuşma ve içimdekileri aktarma fırsatım oluyor.” E18: “Drama yöntemi kullanılmalı çünkü derse çalışmış oluyoruz ve arkadaşlarımız ile bir araya gelme ve eğlenme imkanımız oluyor.” E19: “Bence drama kullanılmalıdır. Çünkü en zor ve uzun konular bile daha kolay ve çabuk öğreniliyor. Ben rolümde ezberlediklerimi hiç unutmuyorum.” demiştir.

Katılımcılardan dramanın konuları eğlenceli hale getirdiği için tercih edilmesini düşünenlerin yanı sıra, öğretmenin bilgilerini doğrudan aktarmasını isteyen katılımcıların da olduğu görülmektedir.

Drama yönteminin başka derslerde de kullanılmasını ister misiniz, neden? sorusuna verilen öğrenci görüşleri şu şekilde yer almaktadır;

K1: “Olabilir çünkü dersler daha eğlenceli olur. Ama matematik dersinde kullanılamaz.” demiştir. K2: “Bence diğer derslerde de kullanılmalıdır. Çünkü sadece anlatmak yerine drama ile daha iyi anlıyoruz ve kalıcılığı çok oluyor. Nedeni ise canlandırmaları unutmuyoruz.” K3: “Bence her derste biraz olmalıdır. Sıkılarak değil, eğlenerek öğrenmeliyiz.” K4: “Evet kullanılmalıdır, dersin çabuk bitmesi için.” K5: “Başka dersin içinde drama olmamalı çünkü kafam çok karışır. Dramayı sadece drama dersinde kullanmalıyız.” K6: “Evet. Çünkü eğlenceli ve sevdiğim bir derstir.” K7: “Diğer derslerde de dramayı isterim. Çünkü daha hızlı öğreniriz ve konuları daha çabuk kavrarız. Canlandırmalarda gördüklerimiz ile karakterleri aklımızda hayal ederiz.” K8: “Başka derslerde de belki kullanılabilir. Çünkü ders etkin bir şekilde geçer.” K9: “Bence başka derslerde de ara ara kullanılmalıdır. Çünkü eğlenceli bir ders ve sıkıcı olmamasını sağlıyor. Dersler sıkıcı olduğu için keyif alamıyoruz, sıkıcı derslerde öğrenme isteği azalıyor.” K10: “Evet isterim. Nedeni oyun olduğu için.” K11: “Evet her derste kullanılabilir.” K12: “İsterim çünkü drama ile ders çabuk geçiyor ve uykumuz gelmiyor.” K13: “Dramayı derslerde istemezdim. Hem çok olur ve bizim için dikkat çekiciliği azalır. Ayrıca drama olan derslerde utandığım için eğlenemiyorum. Tüm derslerde olursa benim için bu kötü olabilir.” K14: “Evet drama her derste olmalı. Çünkü ben drama kulübünde olduğum için yetenekli olduğumu düşünüyorum. Derslerde daha çok aktif olmuş olurum.” K15: “Hayır hiçbir derste drama olmasını istemezdim. Derslerde oyun oynamayı sevmem.” K16: “İsterim çünkü dersler eğlenceli geçer. (Ama İngilizce dersinde istemem. Çünkü İngilizce rol yapamayız. Ve rolleri ezberlemek bizim için zor olur. Ezberlenmeyen roller ile sahnede komik duruma düşebiliriz.) demiştir. E1: “Drama ile dersler zevkli geçtiği için ve öğretmen çok zorlamadığı için diğer

derslerde de olmasını isterim.” demiştir. E2: “Tüm derslerde olmasını isterdim çünkü çok seviyorum.” E3: “Asla istemem. Drama diğer derslerde kullanılırsa ders bozulur. Sadece drama dersinde kullanılmalıdır.” E4: “Olabilir çünkü derslerin sıkıcı geçmesini engeller.” E5: “İki üç derste olmasını isterim ama tüm derslerde olmamalı. Çünkü çok yoruluruz.” E6: “Drama ile Türkçe dersinin işlenmesini isterim çünkü en sıkıcı ders Türkçe dersi. Drama ile işlenirse derse severek gelebilirim.” E7: “Evet isterim çünkü dersler daha eğlenceli olur.” E8: “Hayır dramayı sadece Sosyal bilgilerde kullanılmasını isterim. Çünkü diğer derslerimizin konuları oyun oynamaya uygun değildir.” E9: “Evet evet isterim çünkü her ders eğlenceli olmalıdır.” E10: “Tabi isterim çünkü drama ile tüm günün stresini atmış oluyoruz. Tüm gün sırada oturmak çok sıkıcı oluyor. Dramada rol almak bana kendimi önemli ve başarılı bir insan gibi olmamı hissettiriyor.” E11: “Evet isterim. Daha çok oynamak ve arkadaşlarımla beraber gülmek için.” E12: “Evet her derste drama kullanılmalıdır ki ders hemen bitsin.” E13: “Hayır hiçbir derste istemem. Çünkü sınıf ortamında çok karışıklık oluyor ve konuları öğrenemiyoruz. Sadece drama dersinde rol yapmalıyız.” E14: Evet olabilir çünkü eğlenceli.” E15: “Evet çünkü oynamayı çok severim.” E16: Evet isterim eğlenceli geçtiği için.” E17: “Evet isterim çünkü oyunla eğleniyorum.” E18: “isterim çünkü eğlenceli olaylar yaşanıyor.” E19: “Evet her derste isterim. Çünkü konuları daha iyi öğrenirim ve aklımda kalıcılığı artar.” ifadelerini kullanmıştır.

Katılımcıların çoğunlukla dramayı diğer derslerde de kullanılmasını istediği, çok az katılımcının istemediği söylenebilir. Dramanın derslerde istenmesi ise eğlenmeye ve oyun olmasına bağlanmıştır. Drama ile tüm derslerin eğlenceli olacağını ifade etmişlerdir. Drama yönteminin diğer derslerde kullanılmamasını ise, diğer derslerin konularının drama ile öğretilemeyeceğine, yorulacaklarına ve dramanın sadece drama dersinde verilmesi gerektiğine bağladıkları görülmüştür.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Çağdaş öğretim yöntemleri içerisinde öğrenciyi eğitim sürecine aktif olarak katan yöntemlerden biri dramadır. Drama süreç içerisinde öğrencinin kendini ifade etmesine ve rahatlamasına olanak sağlamasıyla önemli bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır (Çelikkaya, 2014: 450).

Bu araştırma sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin drama yöntemini kullanımının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Katılımcılar dramanın tanımını yaparken daha çok oyun ve eğlence kelimelerini kullanmayı tercih etmiştir. Katılımcılar drama yönteminin olumlu yönlerini çoğunlukla eğlenceli ortam, kendini ifade etme, oyun oynamak ve öğretici olması şeklindeki ifadeleri kullanmıştır. Çocukların dramayı günlük yaşamlarında içi içe oldukları oyun olarak görmeleri kendilerini ifade etmelerinde olumlu yönde etkileyebilir. Ayrıca oyun olarak gördükleri drama yönteminin olumlu yönlerini eğlenerek öğrenme şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durum oyunun ve dramanın eğitimdeki önemini ve etkisini göstermektedir. Oyunun eğitimde kullanılması konusunda San (1990:575-576), oyun ile günlük yaşamın temelde birbirlerine benzediklerini ayrıca çocuğun oyun içerisinde bir etkileşimde olduğunu bu etkileşimde toplumsal yaşamdaki etkileşim ile benzer olduğunu ifade etmiştir. Bu benzerliğin de oyunun eğitim sürecinde kullanılmasının en temel nedeni olduğunu belirtmektedir. Dramanın olumsuz yönleri olarak; gürültü, sıra beklemek ve küçük sahne olarak belirtmiştir. Drama yönteminde role hazırlık aşamasında grup içi etkileşimde sosyalleşme, arkadaşlık bağının kuvvetlenmesi, olumlu iletişim, eğlenceli vakit ve iş birliğinin sağlandığı belirtilmiştir. Rol oynamadaki kolaylıklar, katılımcılar tarafından eğlenerek öğrenme, role çalışmış olmak şeklinde ifade edilirken zorluklar; sesini duyuramamak, utanmak, ezberlemek, heyecan olarak belirtilmiştir. Katılımcıların çoğu sosyal bilgiler dersinde drama yönteminden faydalanmayı isterken daha az bir bölümü düz anlatım olmasını

istemmiştir. Katılımcılar, drama yönteminin sosyal bilgiler dersinde kullanımının artırılmasının yanı sıra diğer dersleri de drama yöntemi ile işlemek istediklerini belirtmişlerdir.

Dramanın sosyal bilgiler dersi konularının öğretiminde başarıyı arttırdığı sonucuna ulaşan Yılmaz (2012), drama yönteminin ve rol oynama tekniği gibi diğer drama tekniklerinin öğrencilerinin öğretim sürecinde aktif olması sebebiyle büyük oranda kullanılması gerektiğini ifade etmiştir. (Yılmaz, 2012:194).“Dramanın eğitimde kullanımı bir gereksinmedir” (San, 1990:582). Benzer araştırma sonuçlarına bakıldığında, 5. Sınıf öğrencilerinin drama yönteminin kullanımının incelendiği araştırmamız ile benzer sonuçlara ulaşıldığı söylenebilir. Drama yönteminin derslerde kullanımının olumlu sonuçlar verdiği, özellikle soyut kavramların öğretilmesinde etkili bir yöntem olduğu ve öğrencilerin drama yöntemi ile ders işlenmesini tercih ettiği söylenebilir. Eğlenerek öğrenme ortamlarını oluşturan, öğrencinin aktif olduğu ve bilgiyi yapılandırmasına imkan sağlayan drama yöntemi öğrencinin yaratıcı düşünme becerisi, bireysel ve sosyal becerilere de olumlu etkide bulunduğu söylenebilir. Sosyal bilgiler kazanımlarının drama yöntemi ile öğretilmesinin eğitim sistemine, öğrenciye, öğretim ortamlarına ve öğretmenlere katkılarının olduğu söylenebilir. Drama yönteminin kullanıldığı bu çalışmada Sosyal bilgiler dersinin “Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihi mekanları, nesnelere ve eserleri tanır.” kazanımını öğretmede etkili bir yöntem olduğu söylenebilir. Alan yazınında benzer çalışmalar yani çağdaş öğretim yöntemlerinden olan drama yönteminin Sosyal bilgiler dersinde kullanımına yönelik araştırmaların sonuçlarına bakıldığında geleneksel yaklaşım yöntemlerine oranla daha olumlu sonuçlar elde edildiği görülmektedir (Rüzgar, 2014: 36). Dramanın etkilerine yönelik çalışmalara bakıldığında Güven (2005: 460) tarafından yapılan araştırma sonucunda sosyal bilgiler dersinde tarih konularının öğretiminde kullanılmasının önemli olduğunu ve bireyin drama ile kendisini ifade edebildiğini, toplumsal iletişim kurma becerisinin geliştiğini, sosyalleşme ve hayal dünyalarının zenginleştirme konusunda önemli bir yöntem olduğunu ifade etmiştir. Drama yönteminin önemini gösteren bir diğer araştırmada ise tarih algısının iyileştirilmesi amacıyla yapılandırmacı yaklaşıma uygun yöntemlerin yetersiz olduğudur. Öğrencilerin tarih algısı için hissedebilmelerinin gerekliliğini vurgulayan araştırma buna ulaşmak için dramatik etkinliklerden ve rol oynama gibi canlandırma tekniklerinin kullanılması gerektiğini vurgulamıştır (Yılmaz, 2008; Akt: İlhan, 2016:108).

Tarihi mekanların ve nesnelere rol oynama tekniği ile öğretildiği bu araştırmada drama yönteminin etkili bir yöntem olduğu ve öğrenmeyi gerçekleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmamızı destekleyen benzer sonuçlar ve ulaştığımız sonuçlar neticesinde drama yönteminin sosyal bilgiler dersinde önemli bir yöntem olarak karşımıza çıktığı söylenebilir.

Öneriler;

- ✓ Öğrencilere drama yöntemi uygulamalarına yönelik fırsatlar sunulabilir ve drama yönteminin kullanıldığı uygulamalı dersler verilebilir.
- ✓ Öğrencilerde dramanın olumsuz olarak şekillenmesi genel olarak okulun ve sınıfın şartlarına bağlı olduğundan okullarda drama yönteminin kullanımına yönelik fiziki düzenlemeler yapılabilir.
- ✓ Sosyal bilgiler dersinin drama ile öğretilebilecek diğer kazanımları tespit edilerek drama yöntemi ile öğretilbilir.
- ✓ Sosyal bilgiler dersi dışındaki derslerde de benzer çalışmalar yapılabilir.
- ✓ Öğretmenler drama yöntemini daha çok kullanabilir.
- ✓ Araştırma daha farklı ve fazla sayıda hedef kitle ile gerçekleştirilebilir ve derinlemesine analizler yapılabilir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Ö. (2014). *Eğitimde Yaratıcı Drama*.(5. Bs). Ankara: Pegem Akademi
- Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları. *Ankara Üniversitesi Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1). 17-31.
- Adıgüzel, Ö. (2008). Türkiye’ de Eğitimde Yaratıcı Dramanın Yakın Tarihi. Ankara Üniversitesi *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(5). 7-49.
- Akar Vural, R. ve Somers, J. W. (2016). Hümanist İlköğretim Programları İçin İlköğretimde Drama: Kuram Ve Uygulama.(3. Bs). Ankara: Pegem Akademi
- Akhan, N. E. ve Demirezen, S. (2015). “Araştırma İnceleme Yoluyla Öğrenme/ Öğretme Stratejisi”, ss: 147-174, Edit. Dönmez, C. ve Yazıcı, K. Sosyal Bilgiler Öğretimi, (1. Bs). Ankara:Pegem Akademi
- Ata, B. (2012). “Sosyal Bilgiler Öğretim Programı”, ss:33-47, Edit, Öztürk, C. Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi, (3. Bs). Ankara: Pegem Akademi.
- Athimoolam, L. (2004). Drama in Education and its Effectiveness in English Second/ Foreign Language Classes, *The First International Language Learning Conference(ILLC)*, Erişim adresi: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.497.7137&rep=rep1&type=pdf>
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Örnekleme Yöntemleri*. Erişim adresi: <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf> Erişim Tarihi: 28.02.2018
- Çelikkaya, T.(2014). Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Önemi Ve Uygulama Örnekleri, *Journal of Turkish Studies*, 9(2), 447-470.
- Doğan, Y. ve Çulha Özbaş, B. (2016). "Sosyal Bilgilerde Drama",ss: 665-677, Edit. Dilek, D. Sosyal Bilgiler Eğitimi, Ankara: Pegem Akademi.
- Erden, M. (Bt). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Güven, A. (2005). İlköğretim Okulları Sosyal Bilgiler Dersindeki Tarih Konularında Yaratıcı Drama Kullanımı. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11). 454-461.
- İlhan, G. O. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Çizgi Romanların Kullanımı. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Karadağ, E. ve Çalışkan, N. (2006). Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanılabilirliği (Örnek Ders Planı Uygulaması). *Kırşehir Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü*, (7)1, 35-44.
- Kavcar, C. (1985). *Örgün Eğitimde Dramatizasyon*. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, TED Yayınları 32-41.
- Koç, İ. (2013). Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yöntemini Uygulama ve Drama Tekniklerine İlişkin Yeterliliklerin Belirlenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,Kırşehir.

- Köksal Akyol, A. (2003). Drama ve Dramanın Önemi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 1 (2), 179-190.
- Oruç, Ş. (2006). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Mizah. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, A. (2001). Eğitim-Öğretimde Yeni Bir Yaklaşım: Yaratıcı Drama. *Kurgu Dergisi* 18(18). 251-259.
- Rüzgar, M. A. (2014). 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki İpek Yolunda Türkler Ünitesinde Geçen Göç Kavramının Drama Yöntemiyle İşlenmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Sağlam, T. (1997). Eğitimde Drama ve Türk Çocuklarının Ritüel Nitelikli Oyunlarının Eğitimde Dramada Kullanımı. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sağlam, T. (2004). Dramatik Eğitim: Amaç mı?, Araç mı? *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, (17), 4-21.
- San, İ. (1990). EğitimdeYaratıcı Drama.*Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(23), 573-582. DOI:10.1501/Egifak_0000000781 ErişimAdresi: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/508/6193.pdf>ErişimTarihi: 24.05.2018
- San, İ. (1996). Yaratıcılığı Geliştiren Bir Yöntem ve Yaratıcı Bireyi Yetiştirme Bir Disiplin: Eğitsel Yaratıcı Drama. *Yeni Türkiye Dergisi*, 2 (7), 148- 160.
- Saraç, A. (2015). SosyalBilgilerDersinde Drama YöntemiKullanılmasınınTutum, Başarı ve Kalıcılığa Etkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Selimhocaoğlu, A. (2004). Drama ve İlköğretimde Dramanın Önemi. *İnönü Üniversitesi Eğitim FakültesiXIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. Malatya.
- Sönmez, V. ve Alacapınar F. G. (2016). Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri. (4. Bs). Ankara: Anı Yayıncılık
- Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı [TTKB] (2005). *Sosyal Bilgiler Dersi 6. Ve 7. Sınıflar Öğretim Programı Kılavuzu*. 3.Sosyal Bil. -Vizyonu -Yapısı -Beceri -Kavram -Değer - Öğr A.doc, <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx>.
- Taş, F. (2008). İlköğretim 1-5. Sınıflar Matematik Dersi Temel Becerilerine Drama Tekniğinin Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşleri. (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Bolu.
- Üstündağ, T. (1998). Yaratıcı Drama Eğitim Programının Öğeleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 22(107), 28-35.

- Yanpar, T. (2012). “ Etkili ve Anlamli Öğrenme için Kuramsal Yaklaşımlar ve Yapılandırıcılık”, ss:51-76, Edit, Öztürk, C. Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi, (3. Bs). Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*.(10.bs). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, S. (2012). Sosyal Bilgiler Derslerinde Drama Yöntemi İle Öğretimin Öğrencilerin Sosyal Beceri, Empatik Beceri Ve Akademik Başarı Düzeylerine Etkisi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.